

Pojištění odpovědnosti za škodu a SJM

Součástí SJM jsou nejen povinnosti (závazky), které se zakládají na důvodu, jenž nastal ještě za života manžela, ale i povinnosti (závazky), které mají původ v právním úkonu, v protiprávním úkonu nebo jiné právní skutečnosti, z nichž by měl plnit (svému věřiteli nebo jiné oprávněné osobě) manžel, kdyby tomu nezabránila jeho smrt, to samozřejmě pouze v případě, že předmětný závazek splňuje další podmínky vyžadované § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 2743/2011, ze dne 24.10.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně České kanceláře pojistitelů, se sídlem v P., zastoupené Mgr. J.G., advokátem, se sídlem v B., proti žalované Z. D., o zaplacení částky 739 819 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Táboře pod sp. zn. 9 C 68/2009, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře ze dne 28. února 2011, č. j. 15 Co 19/2011-200, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích - pobočky v Táboře ze dne 28. února 2011, č. j. 15 Co 19/2011-200, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobkyně se v řízení domáhala zaplacení částky 739 819 Kč s příslušenstvím z titulu regresní náhrady plnění z garančního fondu, které poskytla poškozeným na náhradu škody způsobené při dopravní nehodě zaviněné manželem žalované jako řidičem vozidla, který při nehodě zemřel, když nebylo sjednáno pojištění zákonné odpovědnosti za škodu způsobenou provozem tohoto vozidla.

Okresní soud v Táboře v pořadí druhým rozsudkem ze dne 8. října 2010, č. j. 9 C 68/2009-169, zamítl návrh na zaplacení částky 369 909,50 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 26. 10. 2008 do zaplacení (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II).

Rozhodl tak poté, co byl jeho předchozí rozsudek ze dne 28. května 2009, č. j. 9 C 68/2009-91, kterým uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 369 909,50 Kč s příslušenstvím a ve zbývajícím rozsahu žalobu zamítl, usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. listopadu 2009, č. j. 15 Co 611/2009-122, ve výroku o částečném zamítnutí žaloby a o nákladech řízení zrušen a věc byla v tomto rozsahu vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Zrušující výrok odůvodnil odvolací soud tím, že nepovažuje za možné uplatnění tzv. moderačního práva podle § 450 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) a snížení nároku na zaplacení žalované částky. Druhým důvodem přijetí zrušovacího rozhodnutí byla otázka pasivní legitimity žalované. V případě motorových vozidel, která jsou součástí společného jmění manželů (dále jen „SJM“), jsou jejich provozovateli zpravidla oba manželé, přičemž tuto domněnku lze vyvrátit důkazem opaku. Pro přijetí tohoto závěru však soud prvního stupně podle závěru odvolacího soudu neúplně zjistil skutkový stav věci.

Soud prvního stupně, který nárok žalobkyně posuzoval podle ustanovení § 24 odst. 8 zákona č. [168/1999](#) Sb., ve znění účinném k datu dopravní nehody, tj. k datu 26. června 2004, se proto v dalším řízení soustředil na otázku, zda předmětné vozidlo značky BMW E36, reg. zn. 1C5 4521 (dále jen „vozidlo“) bylo v SJM manželů D. a v kladném případě, zda byla žalovaná jeho provozovatelkou. Z výpovědi žalované a rodičů manžela žalované měl soud prvního stupně za prokázané, že manžel

žalované obdržel darem od rodičů značné finanční prostředky v době, kdy si vozidlo zakoupil. Ze všech výpovědí plyne, že manžel žalované po uvedení vozidla toužil, jeho matka jednoznačně uvedla, že peníze dostal právě na jeho pořízení, neboť se jednalo o jeho velké přání a současně o výhodnou nabídku ke koupi, a také, že veškeré darované prostředky byly použity právě na koupi předmětného vozidla. Tyto skutečnosti potvrdil i otec manžela žalované. Naopak žalovaná o něm neměla prakticky žádné informace, jeho pořízení nepovažovala za svou záležitost a o prostředky od rodičů manžela a jejich využití se blíže nezajímala. Soud prvního stupně přihlédl i k finanční situaci rodiny žalované, která pořízení dražšího vozu neumožňovala. Manželé žili skromně, nejezdili na dovolenou a nic nákladnějšího za prostředky od rodičů nepořídili. Z hlediska věrohodnosti uvedených výpovědí poukázal soud prvního stupně i na jejich přímé hodnocení; svědkové vypovídali bez předchozí přípravy a drobné odlišnosti svědčí spíše o spontánnosti a pravdivosti výpovědí. Další důkazy nepřinesly žádná skutková zjištění. Soud prvního stupně vzal na základě volného hodnocení důkazů za zjištěné, že vozidlo bylo pořízeno z výlučného majetku manžela žalované. K tomuto závěru dospěl soud první instance i přesto, že v rámci dědického řízení žalovaná nenamítala, že předmětné vozidlo není v SJM, neboť tato skutečnost sama o sobě nemůže zvrátit shora uvedené hodnocení důkazů. Žalovaná není evidentně orientovaná v právní problematice, k projednání dědictví došlo v době pro ni velmi složité. Soud prvního stupně neshledal na straně žalované žádné pochybení, byť i jen preventivní povinnosti. Je logické, že žalovaná neměla žádné pochybnosti o pojištění vozidla, které její zesnulý manžel po dobu přibližně půl roku užíval. S autem nijak nedisponovala, sama měla k dispozici své vlastní vozidlo, které používala, a o záležitosti svého manžela, který byl podnikatelem v oboru opravy automobilů a vše kolem aut si řešil sám, se nezajímala.

Soud prvního stupně uzavřel, že vozidlo bylo pořízeno z peněz, které dali manželovi žalované jeho rodiče, takže ve smyslu § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. nemůže tvořit předmět SJM. Potom ani žalovaná nemůže být jeho provozovatelkou.

Jako obiter dictum soud prvního stupně poznamenal, že by i v případě, kdy by žalovaná byla pasivně legitimována, bylo v dané věci namísto odeprít žalobkyni, které již byl vůči žalované přiznán nárok na úhradu jedné poloviny uplatněného nároku, výkon jejího práva pro rozpor s dobrými mravy ve smyslu § 3 obč. zák. Ustanovení § 143 obč. zák. totiž nepovažuje za součást SJM takový závazek, který přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého manžela. Tak tomu bylo i v dané věci. K tomu přistupuje i situace žalované, která se po smrti manžela ocitla bez prostředků ve velmi komplikované situaci.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře rozsudkem ze dne 28. února 2011, č. j. 15 Co 19/2011-200, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem II).

Odvolací soud odkázal na své závěry skutkové i právní, které přijal ve svém předchozím zrušovacím usnesení a vypořádal se s odvolacími námitkami žalobkyně.

Neshledal existenci překážky věci pravomocně rozhodnuté ve smyslu § 159a odst. 5 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“). Ta nastává pouze tehdy, jde-li v dalším řízení o tentýž nárok, o němž bylo již pravomocně rozhodnuto. Prvním rozsudkem soudu prvního stupně bylo rozhodnuto o jedné polovině žalobkyni uplatněného nároku; ve vztahu k druhé polovině tohoto nároku (byť vycházejícího ze stejného skutkového základu) nebylo dosud rozhodnuto. Uvedený pravomocný rozsudek soudu prvního stupně tedy netvoří překážku věci pravomocně rozhodnuté pro rozhodnutí o druhé polovině žalobou uplatněného nároku. Znamená to, že částečně pravomocný rozsudek nebránil odvolacímu soudu, aby přezkoumal ve vztahu k druhé (nepravomocně rozhodnuté) polovině uplatněného nároku skutkové i právní závěry vztahující se k důvodnosti nároku na zaplacení této druhé poloviny žalované částky. Rovněž soud prvního stupně byl oprávněn posoudit ve vztahu k projednávané části předmětu řízení rozhodné skutečnosti týkající se základu nároku žalobkyně.

Odvolací soud nepřisvědčil ani námitkám žalobkyně vůči závěrům soudu prvního stupně ohledně nedostatku pasivní věcné legitimace žalované. Odvolací soud vyslovil souhlas s názorem žalobkyně, že výrok usnesení Okresního soudu v Táboře ze dne 30. září 2005, č. j. 24 D 421/2004-40, kterým bylo vozidlo zahrnuto do SJM žalované a M. D. a vypořádáno, je závazný pro účastníky dědického řízení (a jejich právní nástupce) a v tomto rozsahu také pro soudy a odkázal na § 159a odst. 1 a odst. 4 o. s. ř. Žalobkyně ovšemže účastníkem dědického řízení nebyla a uvedené rozhodnutí vydané v dědickém řízení pro ni závazné není. Proto v jiném řízení, jehož účastníkem je takovýto žalobce, není uvedené rozhodnutí závazné ani pro soudy; ty se tak v tomto řízení mohly věcně zabývat otázkou, zda vozidlo bylo či nebylo součástí SJM žalované a jejího manžela.

Ke skutkovým závěrům soudu prvního stupně odvolací soud odkázal na odůvodnění svého zrušujícího usnesení, v němž uvedl, že neschopnost účastníka řízení předložit ke svému tvrzení listinný důkaz neznamena, že takové tvrzení je nevěrohodné či účelové, ale účastníkům řízení to umožňuje prokazovat jejich tvrzení jinými důkazními prostředky, typicky výpověďmi svědků. Byť si byl soud prvního stupně vědom omezeného rozsahu výpovědi žalované a rodičů manžela žalované, lze jeho závěr, že vozidlo bylo pořízeno manželem žalované z prostředků od jeho rodičů, považovat za odpovídající zásadám volného hodnocení důkazů podle § 132 o. s. ř. Vytýká-li žalobkyně tomuto hodnocení důkazů kladení vyšší váhy na subjektivní dojem učiněných výpovědí, jsou zásady ústnosti podle § 115 o. s. ř. a přímosti podle § 122 odst. 1 o. s. ř. základním předpokladem pro správné hodnocení důkazů. Nad to má nepochybně význam i chování osob při jejich výslechu a vnímání tohoto chování soudem. K namítanému časovému nesouladu mezi svědky tvrzeným poskytnutím finančních prostředků v roce 2000 a 2001 a zakoupením vozidla – dle schválení technické způsobilosti dne 12. srpna 2002 poukázal odvolací soud jednak na delší časový odstup výpovědí svědků (rok 2010) a jednak na to, že vozidlo bylo manželem žalované přivezeno ze SRN v havarovaném stavu, poté muselo být v České republice opraveno, což si vyžádalo určitý časový interval a také nelze ztotožňovat přihlášení vozidla u příslušného správního úřadu. Byť lze přisvědčit další námitce žalobkyně, že pořizovací cena vozidla nebyla zjišťována, plyne z výpovědí žalované a rodičů jejího manžela, že finanční situace nebyla dobrá. Pokud matka manžela žalované vypověděla, že pořízení předmětného vozu bylo velkým přáním jejich syna a že peníze dostal právě na jeho pořízení, když šlo o výhodnou nabídku, potom tato výpověď ve spojení se svědeckou výpovědí jejího manžela a účastnickou výpovědí žalované umožňovaly učinit závěr, že předmětné vozidlo bylo pořízeno výlučně z prostředků, které manžel žalované obdržel od svých rodičů. Soud prvního stupně se správně vypořádal i se skutečností, že vozidlo bylo zahrnuto do vypořádání SJM žalované a jejího manžela v rámci dědického řízení. Odvolací soud tak považuje za správný závěr soudu prvního soudu, že vozidlo netvořilo předmět SJM žalované a M. D. a že tudíž žalovaná nebyla ani jeho provozovatelkou.

Odvolací soud nepovažoval za opodstatněný ani druhý zavazovací důvod žalované vycházející z názoru, že závazek zemřelého manžela žalované M. D. tvoří předmět SJM ve smyslu § 143 odst. 1 obč. zák., a že takový závazek plní manželé podle § 145 odst. 3 obč. zák. společně a nerozdílně. Již ve svém zrušovacím usnesení odvolací soud dovodil, že pro závěr o pasivní legitimaci žalované není opodstatněná ani argumentace ustanovením § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák., a to proto, že žalobou uplatněný nárok žalobkyně vznikal postupně výplatou plnění, tedy v době, když manžel žalované nežil. Nemůže se tudíž jednat o společný závazek žalované a jejího manžela. Uplatněný nárok se opírá o § 24 odst. 8 a odst. 9 zákona č. [168/1999](#) Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla). Samostatný nárok žalobkyně vzniká okamžikem výplaty plnění z garančního fondu, který je odlišný od nároku na náhradu škody. Pro vznik tohoto originárního nároku žalobkyně nejsou totiž podle citovaných ustanovení rozhodné skutečnosti vztahující se ke škodní události a k nároku na náhradu škody (újma vzniklá v majetkové sféře poškozeného). Na tomto svém názoru odvolací soud setrval.

Skutečnost, že část pohledávky žalobkyně uplatněné v dědickém řízení byla zahrnuta opět do rozhodnutí soudu ze dne 5. dubna 2006 o určení obvyklé ceny majetku SJM a jeho vypořádání, neznamená (stejně jako v případě zařazení vozidla do SJM v rámci dědického řízení) závaznost uvedeného rozhodnutí pro toto sporné řízení.

Odvolací soud neshledal žalovanou stejně jako soud prvního stupně věcně pasivně legitimovanou.

Z výše uvedených důvodů odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v plné rozsahu potvrdil.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, které považuje za přípustné s odkazem na § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Označila tři otázky zásadního právního významu napadeného rozhodnutí:

- zda je soud oprávněn přes existenci pravomocného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o části žalovaného nároku, dojít v tomtéž řízení k odlišnému posouzení pasivní legitimace žalované,
- jaká je závaznost rozhodnutí soudu v dědickém řízení, kterým byla do SJM manželů zařazena věc či pohledávka,
- zda jsou závazky z deliktního jednání jednoho z manželů v intencích § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. součástí jejich SJM.

Dovolatelka uplatnila dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., podle něhož lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem shledává dovolatelka v jeho nerespektování pravomocného rozhodnutí o jedné polovině uplatněného nároku v této věci, v němž o pasivní legitimaci žalované nebylo pochyb. Tento závěr se podle jejího názoru stal podle § 159a o. s. ř. závazným i pro rozhodnutí o zbývající části nároku. Posuzování pasivní legitimace v dalším řízení považuje dovolatelka s ohledem na uvedené za nepřipustné.

Dovolatelka hodnotí skutečnost, že pohledávku žalobkyně považoval za součást SJM soud při rozhodování v dědickém řízení vedeném pod sp. zn. 24 D 421/2004, když do pasiv zaniklého SJM připadla pozůstalé manželce, tj. žalované, mimo jiné pohledávka uplatněná žalobkyní v dědickém řízení, za zavazující i pro stávající soudní řízení. V dědickém řízení bylo podle § 751 obč. zák. určeno, že z pasiv zaniklého SJM připadá pozůstalé manželce, t. j. žalované, mimo jiné pohledávka ve výši 55 326 Kč uplatněná do dědictví žalobkyní (v době rozhodování soudu ještě nebyla z garančního fondu likvidována celá škoda a nemohla být tudíž ani uplatněna). K tomu však soud v tomto řízení nepřihlédl a v tom podle jejího názoru pochybil.

Ohledně závazku z deliktního jednání jednoho z manželů a přechodu takového závazku do dědického řízení, poukázala dovolatelka na to, že M. D. svým jednáním porušil celou řadu ustanovení zákona č. [361/2000](#) Sb., o silničním provozu, a že v jeho jednání byl důvodně spatřován trestný čin ublížení na zdraví. Závazkový (odpovědnostní) právní vztah byl podle názoru dovolatelky založen samotnou škodní událostí, vznikl tak ještě za života manžela žalované M. D., tedy i za trvání jejich manželství, a stal se tak součástí jejich SJM. Dovolatelka odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 33 Odo 1384/2004.

Ohledně posouzení vlastnictví vozidla dovolatelka uznává, že není oprávněna namítat nesprávnost skutkových zjištění soudů první i odvolací instance, namítá však, že i v tomto případě postupovaly zmíněné soudy nesprávně, neboť nerespektovaly závaznost pravomocného usnesení Okresního soudu v Táboře (vydaného v dědickém řízení) ze dne 30. září 2005, č. j. 24 D 421/2004-40, v němž soud považoval vozidlo za součást SJM. Citací odborné literatury dovolatelka připomíná, že výroky usnesení, které se týkají dědického práva (které určují, kdo je zůstavitelovým dědicem), jsou závazné

pro každého. Ostatní výroky vydané v dědickém řízení jsou závazné jen pro účastníky dědického řízení a v tomto rozsahu také pro všechny soudy, správní úřady a jiné orgány veřejné správy. Dovolatelka trvá na tom, že vozidlo bylo součástí SJM, žalovaná tak byla vlastníkem i provozovatelem vozidla, a to i v případě, že toto vozidlo vůbec fakticky neužívala. Z toho dovolatelka vyvozuje závěr, že žalovaná je dle § 4 zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla ve znění účinném ke dni nehody, ve spojení s § 24 odst. 8 téhož zákona, ve sporu pasivně legitimována.

Z uvedených důvodů navrhla dovolatelka zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7 článku II části první zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou řádně zastoupenou advokátem, jímž bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), nejprve posuzoval, zda je dovolání přípustné.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, a podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. proti rozsudku, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku nebo usnesení proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. O žádný z uvedených případů se v posuzované věci nejedná.

Odvolací soud sice ve zrušujícím usnesení ze dne 13. listopadu 2009, č. j. 15 Co 611/2009-122, mj. zavázal soud prvního stupně svým názorem ohledně moderace výše náhrady škody a ohledně nedostatku skutkových zjištění pro přijetí závěru o pasivní legitimaci žalované, soud prvního stupně však ve svém druhém rozsudku nerozhodl jinak – žalobu o zaplacení částky 369 909,50 Kč s přísl. opětovně zamítl. O přípustnosti dovolání proto může být uvažováno jen z hlediska § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za podmínky, že dovolání není přípustné podle písmena b) tohoto ustanovení a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží. Předpokladem je, že řešení právní otázky mělo pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž rozsudek odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení věci založen.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má. Teprve za situace, kdy dovolací soud shledá přípustnost dovolání pro zásadní právní význam napadeného rozsudku, může se zabývat ostatními uplatněnými dovolacími důvody.

Žalobkyně vznesla v dovolání celkem tři otázky, u nichž je třeba posoudit, zda jsou zásadního právního významu.

V části dovolání nadepsané „1. Nerespektování pravomocného rozsudku“ dovolatelka namítla, že soud byl při rozhodování o druhé polovině uplatněného nároku ve výši 369 909,50 Kč vázán ve smyslu § 159a o. s. ř. předchozím pravomocným rozsudkem ze dne 28. května 2009, č. j. 9 C 68/2009-91, jímž bylo rozhodováno o první polovině nároku, neboť tento rozsudek soudu prvního stupně nepochybně zahrnoval i posouzení právního základu žalovaného nároku a tím i posouzení pasivní legitimace žalované.

Podle § 159a odst. 1 o. s. ř. nestanoví-li zákon jinak, je výrok pravomocného rozsudku závazný jen pro účastníky řízení. Podle § 159a odst. 4 o. s. ř. v rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro všechny účastníky řízení a popřípadě jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány.

Rozsudek Okresního soudu v Táboře ze dne 28. května 2009, č. j. 9 C 68/2009-91, se stal pravomocným pouze ve své dílčí části (co do výroku I), v právní moci nebylo rozhodnutí o celém předmětu řízení. Dle § 159a odst. 1 a 4 o. s. ř. je závazný pouze výrok rozsudku (ve spojení s odůvodněním), tedy v tomto případě výrok příznávající žalobkyni nárok na zaplacení částky 369 909,50 Kč s úroky z prodlení. Řešení předběžné otázky obsažené pouze v odůvodnění rozhodnutí však závazné není. Takto judikoval Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 27. června 2012, sp. zn. 33 Cdo 2478/2010, v němž dovodil, že pro soudy a jiné orgány je výrok pravomocného rozsudku v jiných než statusových věcech (a v dalších věcech zavazujících každého) závazný jen potud, pokud posuzují (jako předběžnou otázku) mezi účastníky, popřípadě mezi osobami, na něž byla subjektivní závaznost rozsudku rozšířena, právní vztahy, které byly pravomocně vyřešeny soudním rozhodnutím. Znamená to, že soud není vázán posouzením předběžné otázky vyjádřeným pouze v odůvodnění rozhodnutí, aniž by posouzení této otázky bylo přímo předmětem sporu. Aby bylo řešení předběžné otázky závazné pro další spory, musela by tedy být tato předběžná otázka řešena přímo ve výroku rozhodnutí (obdobně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. června 2009, sp. zn. 23 Cdo 1454/2009). Výrok vyhovující části rozsudku Okresního soudu v Táboře ze dne 28. května 2009, č. j. 9 C 68/2009-91, tedy není závazný pro zbývající část uplatněného nároku. Pouze část nároku, o níž bylo rozhodnuto v části rozsudku, která nabyla právní moci, je tak nárokem, na které směřuje dovolatelkou citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2000, sp. zn. 25 Cdo 5/2000, tedy nárokem, jehož existenci či neexistenci již soud nemůže posuzovat ani jako předběžnou otázku. Je tedy nutno konstatovat, že, z hlediska přípustnosti dovolání není otázka navozená dovolatelkou otázkou zásadního právního významu, neboť nejsou naplněny podmínky ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř.

V části dovolání nadepsané „2. Nesprávné posouzení pasivní legitimace žalované“ se dovolatelka věnuje zbývajícím dvěma právními otázkám, které dle dovolatelky mají zásadní právní význam. Dovolatelka namítá, že závazek z deliktního jednání manžela žalované se stal součástí jejich SJM, přičemž závazky tvořící společné jmění manželů plní oba manželé společně a nerozdílně [§ 420 ve spojení s § 143 odst. 1 písm. b) a § 145 odst. 3 obč. zák.]. Dále namítá, že předmětné vozidlo, jehož provozem byla způsobena škoda, bylo součástí SJM manželů D. a žalovaná byla společně s manželem jeho vlastníkem a provozovatelem.

Dle § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. společné jmění manželů tvoří majetek nabytý některým z manželů

nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo, jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.

Dle § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. společné jmění manželů tvoří závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého.

Při přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu v případě dovolání, o jehož přípustnosti lze uvažovat pouze v mezích § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., je dovolací soud vázán skutkovými zjištěními odvolacího soudu, resp. soudu prvního stupně (a contrario § 241a odst. 3 o. s. ř.). Dle skutkových zjištění odvolacího soudu, resp. soudu prvního stupně, pořídil manžel žalované (M. D.) vozidlo za peníze, které dostal darem od svých rodičů. Na základě tohoto skutkového zjištění nelze při aplikaci § 143 odst. 1 písm. a) obč. zák. dovodit, že by závěr odvolacího soudu, že vozidlo nebylo součástí SJM, byl nesprávný. Nelze tudíž ani dospět k závěru, že by žalovaná byla provozovatelkou tohoto vozidla.

Jak vyplývá ze shora řečeného, jde opět o problematiku, která nemůže způsobit výkladové problémy (v podstatě se přímo použije text zákona s minimální nutností interpretace), k týmž závěrům obecně dochází jak soudy první instance a soudy odvolací, tak Nejvyšší soud v rozhodnutích týkajících se SJM. Nejde tedy rovněž o otázku zásadního právního významu.

Na podporu svého názoru ohledně závazku žalované jako součásti SJM argumentovala dovolatelka i vázaností soudu jiným pravomocným soudním rozhodnutím, a to rozhodnutím vydaným soudem v dědickém řízení, konkrétně usnesením vydaným Okresním soudem v Táboře v dědickém řízení dne 5. dubna 2006, č. j. 24 D 421/2004-48, v němž bylo mimo jiné posuzováno společné jmění manželů žalované a jejího zemřelého manžela. K závaznosti usnesení soudu v dědickém řízení se Nejvyšší soud již v minulosti několikrát vyjadřoval (srov. např. usnesení ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 30 Cdo 2953/2004, či rozsudek ze dne 27. července 2010, sp. zn. 21 Cdo 220/2009), výroky usnesení v dědickém řízení týkající se dědického práva (určující, kdo je zůstavitelovým dědicem) jsou závazné pro každého, ostatní výroky usnesení soudu v dědickém řízení jsou závazné jen pro účastníky dědického řízení a v tomto rozsahu také (dle § 159a odst. 4 o. s. ř.) pro všechny soudy, správní úřady a jiné orgány veřejné správy. Na tyto závěry poukázal odvolací soud i dovolatelka. Je nutno zdůraznit, že, jak vyplývá z citované judikatury, erga omnes je závazný pouze výrok o tom, kdo je dědicem. V ostatním, tedy i ohledně rozsahu SJM žalované a jejího manžela, je rozhodnutí závazné pouze pro účastníky dědického řízení. Pro žalobkyni a tudíž i pro soud v tomto řízení není rozhodnutí soudu v dědickém řízení (závěr o rozsahu SJM) závazné. Z uvedeného vyplývá, že nižší soudy nebyly ohledně určení rozsahu SJM (zda do něj spadá i žalovaný nárok žalobkyně) vázány rozhodnutím vydaným v dědickém řízení a rozhodly tedy v souladu s konstantní judikaturou Nejvyššího soudu. Nelze než uzavřít, že otázka navozená dovolatelkou ohledně závaznosti rozhodnutí v dědickém řízení není otázkou zásadního právního významu.

Tento závěr pak lze plně aplikovat i na námitku dovolatelky týkající se vázanosti určení rozsahu SJM v dědickém řízení z hlediska (vraku) vozidla.

Přípustnost dovolání však zakládá otázka navozená žalobkyní ohledně rozsahu SJM z hlediska deliktálních závazků, neboť tato otázka nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Námitky dovolatelky jsou v tomto případě i důvodné.

Žalobkyně tvrdí, že závazkový (odpovědnostní) vztah byl založen samotnou škodní událostí, vznikl tak

ještě za života manžela žalované M. D., tedy i za trvání jejich manželství a stal se proto součástí jejich SJM.

Dle § 24 odst. 8 zákona č. [168/1999](#) Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, v rozhodném znění, výplatou plnění z garančního fondu vzniká České kanceláři pojistitelů (dále jen „Kancelář“) nárok vůči tomu, kdo odpovídá za škodu podle odstavce 2 písm. a) a b), na náhradu toho, co za něho plnila.

Nejvyšší soud již judikoval (rozsudek ze dne 15. listopadu 2011, sp. zn. 31 Cdo 3905/2008), že „zůstavitelovými dluhy, které ve smyslu § 470 obč. zák. přecházejí na dědice, jsou nejen povinnosti (závazky), které se zakládají na důvodu, jenž nastal ještě za života zůstavitele, ale i povinnosti (závazky), které mají původ v právním úkonu, v protiprávním úkonu nebo jiné právní skutečnosti, z nichž by měl plnit (svému věřiteli nebo jiné oprávněné osobě) zůstavitel, kdyby tomu nezabránila jeho smrt. Česká kancelář pojistitelů je oprávněna postížit právo na náhradu toho, co vyplatila z garančního fondu, uplatnit (do výše nabytého dědictví) i vůči dědicům toho, kdo za škodu odpovídá, ačkoliv plnění poskytla až po jeho smrti.“ Z hlediska posuzovaného případu pak lze citovaný závěr interpretovat tak, že součástí SJM jsou nejen povinnosti (závazky), které se zakládají na důvodu, jenž nastal ještě za života manžela, ale i povinnosti (závazky), které mají původ v právním úkonu, v protiprávním úkonu nebo jiné právní skutečnosti, z nichž by měl plnit (svému věřiteli nebo jiné oprávněné osobě) manžel, kdyby tomu nezabránila jeho smrt, samozřejmě pouze v případě, že předmětný závazek splňuje další podmínky vyžadované § 143 odst. 1 písm. b) obč. zák. Z časového hlediska tedy posuzovaný delikt ní závazek do SJM spadá.

Odvolací soud tedy pochybil a věc nesprávně právně posoudil, když došel k závěru, že posuzovaný závazek není z důvodu vzniku nároku po smrti manžela žalované součástí SJM.

Z uvedeného vyplývá, že byl naplněn dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tedy že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu podle § 243b odst. 3 první věty o. s. ř. vrátil k dalšímu řízení.

V dalším řízení odvolací soud posoudí žalovaný nárok ve světle citovaného právního názoru, tedy i z hlediska naplnění dalších podmínek dle § 143 obč. zák. Dále odvolací soud neopomene zvážit skutečnost, že manžel žalované byl nejen provozovatelem předmětného vozidla, jehož odpovědnost za škodu je upravena v § 427 obč. zák., ale i řidičem, u něhož přichází v úvahu odpovědnost za škodu podle § 420 obč. zák.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nájem bytu](#)
- [Nároky pozůstalých \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Doručování](#)
- [Zastoupení](#)
- [Zánik závazku](#)
- [Zadržovací právo](#)
- [Insolvenční řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nemajetková újma, nutná obrana \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)